

Målnummer: 730-02 **Avdelning:** 2

Avgörandedatum: 2003-12-19

Rubrik: De sökta efternamnen Berneckow (I) och Hemilton (II) har ansetts lätt kunna förväxlas med de redan förekommande efternamnen Barnekow respektive Hamilton och därför inte kunna godkännas som efternamn.

Lagrum: 13 § första stycket 1 namnlagen (1982:670)

Rättsfall:

REFERAT

I.

P.S. ansökte hos Patent- och registreringsverket om att få anta det nybildade efternamnet Berneckow.

Riddarhuset och Barnekowska Släktföreningen framställde invändningar och hävdade att det sökta efternamnet var lätt förväxlingsbart med det redan förekommande efternamnet Barnekow.

Patent- och registreringsverket (2000-10-10) biföll ansökningsen och godkände Berneckow som efternamn trots invändningar med följande motivering: Av 13 § första stycket 1 namnlagen (1982:670) följer att som efternamn, vare sig det är nybildat eller ej, får inte godkännas namn som lätt kan förväxlas med ett efternamn som någon annan enligt lag bär eller har rätt att bära. - Patent- och registreringsverket gör bedömningen att namnet Berneckow inte är förväxlingsbart med namnet Barnekow, vare sig fonetiskt eller visuellt.

Riddarhuset och Barnekowska Släktföreningen överklagade hos Patentbesvärsträtten och vidhöll att ansökan skulle avslås.

Patentbesvärsträtten (2001-12-19, Carlson, Bragnum, referent, Bäckvall) biföll inte överklagandena med följande motivering: Enligt svenska språkregler och såsom sökanden uppgav i Patentverket betonas andra stavelsen i det sökta namnet Berneckow och uttalas med kort ljud, även om det undantagsvis kan förekomma att betoningen av namnet läggs på första stavelsen. Den fonetiska skillnaden mellan namnen Berneckow och Barnekow, som betonas på första stavelsen, får därför anses tillräckligt tydlig. Med hänsyn härtill och då namnen i visuellt hänseende skiljer sig tydligt åt finner Patentbesvärsträtten att det sökta namnet Berneckow inte är så likt det befintliga namnet Barnekow att det är att anse som lätt förväxlingsbart med detta. Den omständigheten att det befintliga namnet Barnekow enligt uppgift tidigare har stavats Bernekow ändrar inte denna bedömning. - På grund av det anförda skall överklagandena lämnas utan bifall.

Riddarhuset och Barnekowska Släktföreningen överklagade hos Regeringsrätten.

Riddarhuset vidhöll att Berneckow inte skulle godkännas som nybildat efternamn och anförde bl.a. följande. Det sökta namnet är uppenbart konstruerat för att efterlikna det gamla, välkända och egenartade släktnamnet Barnekow och det i sådan mån att förväxlingsrisken är tydlig. Det sökta namnet följer namnet Barnekow med sina tre led. Det är endast den första vokalen som

har bytts ut. Patentbesvärsrätten har i sitt avgörande fått medge att betoningen i det sökta namnet kan komma att läggas på första stavelsen. Det faktum att sökanden har satt in ett c före bokstaven k förtar inte sannolikheten för att uttalet kommer att bli med betoningen på första stavelsen. I sammanhanget torde detta c snarare komma att uppfattas som en utbrodering av stavningen av ett namn som skall ge intryck av att vara gammalt. Riddarhuset kan dock lämna det sökta namnet utan erinring om det nya namnet i stället ges stavningen Bernéckov.

Barnekowska Släktföreningen yrkade att namnet Berneckow inte skulle godkännas som efternamn och anförde bl.a. följande. Det föreslagna namnet är en konstruktion som måste syfta till att så nära som möjligt efterlikna släktnamnet Barnekow. Sökandens avsikt torde uppenbarligen vara att tillgodogöra sig det renommé som tillkommer släktnamnet Barnekow. I Patentbesvärsrättens avgörande anfördes att betoningen av det föreslagna namnet innebär en tillräckligt tydlig fonetisk skillnad mellan namnen så att dessa inte lätt kan förväxlas. Den beskrivna tankegången kan måhända gälla det rikssvenska uttalet av namnen. Det måste emellertid beaktas att sökanden är bosatt i Helsingborg och att huvuddelen av släktens medlemmar är bosatta i Skåne. Det torde vara bekant att ord uttalade på skånsk dialekt inte framstår som lika urskiljbara som motsvarande ord uttalade på rikssvenska. Ofta uppfattas endast första och sista stavelsen när det gäller ord med fler än två stavelser. Detta innebär att de båda här aktuella namnformerna blir omöjliga att särskilja i praktiken när det gäller det talade språket. Uttalet av det föreslagna namnet kommer antagligen genast att närma sig det ursprungliga och i vart fall i Skåne allmänt kända familjenamnet Barnekow.

Prövningstillstånd meddelades.

P.S. vidhöll att Berneckow skulle godkännas som efternamn och anförde bl.a. följande. Det sökta efternamnet skiljer sig avsevärt från det motanförda släktnamnet Barnekow. Skillnaderna har tidigare poängterats då Berneckow innehåller ett e som första stavelse samt ett c i samband med k. Vad gäller förstnämnda skillnad finns ingen likhet i namnärenden beträffande a och e ur språklig synpunkt och inte heller torde uttalen ens på skånska kunna sammanblandas avseende e och a. Vad gäller c före k måste noteras att enligt alla gällande svenska skrift- och talregler kommer vokal före bokstavskombinationen ck att uttalas kort. Avsikten med det sökta namnet är att skapa ett eget efternamn som inte skall efterlikna andra.

P.S. hemställde att Regeringsrätten skulle ålägga Riddarhuset och Barnekowska Släktföreningen att utge ersättning till honom för rättegångskostnader i Regeringsrätten med 6 030 kr avseende ombudskostnader.

Riddarhuset och Barnekowska Släktföreningen bestred yrkandet om ersättning.

Språk- och folkminnesinstitutet (SOFI) yttrade sig och anförde bl.a. följande.

Förväxlingsrisk föreligger självfallet i första hand när namnen är identiska. Vid bedömningen skall hänsyn tas till både namnets yttre form och de uttalsmöjligheter som kan komma i fråga. Frågan är om olikheterna mellan de jämförda namnen uppbärs av språkelement, som är tillräckligt distinktiva för att namnen normalt skall kunna uppfattas som skilda i vanligt vårdat tal. De distinktiva faktorerna är färre och svagare i trycksvaga stavelser än i tryckstarka. Enligt praxis i likhetsgranskningen har vokalerna a och e i betonad stavelse inte ansetts vara förväxlingsbara. Ett namn som Barström anses exempelvis inte vara lätt förväxlingsbart med Berström. - Patent- och registreringsverket fann vid sin bedömning att de bägge namnen inte var lätt förväxlingsbara. Vid denna bedömning hade det ej framgått att det sökta namnet skulle ha betoning på andra stavelsen. Senare har framkommit att sökanden har tänkt sig att namnet skall uttalas med betoning på andra stavelsen, något som ytterligare skulle skilja namnen åt. För att tydliggöra den avsedda betoningen skulle man förslagsvis kunna markera e i den andra

stavelsen med en accent, Bernéckow. Med även om bägge namnen uttalas med betoning på första stavelsen är namnen inte att anse som lätt förväxlingsbara. - SOFI finner inte att det sökta namnet Berneckow är förväxlingsbart med det existerande namnet Barnekow. Det bör noteras att SOFI i sin bedömning endast berör den språkliga sidan.

Regeringsrätten (2003-12-19, Lavin, Nordborg, Eliason, Ersson, Kindlund) yttrade: Skälen för Regeringsrättens avgörande. Enligt 13 § första stycket 1 namnlagen får som efternamn, vare sig det är nybildat eller ej, inte godkännas namn som lätt kan förväxlas med ett efternamn som någon annan enligt lag bär eller har rätt att bära.

Frågan i målet är om efternamnet Berneckow lätt kan förväxlas med det redan förekommande efternamnet Barnekow.

Regeringsrätten gör följande bedömning.

Vad gäller stavningen skiljer sig de båda namnen åt i två avseenden. Den första vokalen i det sökta namnet är e medan den i det förekommande namnet är a. Vidare stavas det sökta efternamnet med ck medan det förekommande namnet stavas endast med k. Såvitt gäller uttalet torde det såvitt avser dessa skillnader endast vara vokalskillnaden som kommer att vara märkbar. I fråga om uttalet har visserligen anförts att betoningen i det sökta namnet skall ligga på andra stavelsen vilket innebär en skillnad i förhållande till det redan förekommande namnet där betoningen ligger på första stavelsen. Den som inte känner till hur namnet skall uttalas torde dock inte sluta sig till detta på grund av stavningen. Den enda skillnaden av någon betydelse mellan de två namnen är således vokalskillnaden i första stavelsen. Även om en sådan skillnad i många fall är tillräcklig för att två namn inte skall vara förväxlingsbara är detta enligt Regeringsrättens mening inte alltid fallet. I det nu aktuella fallet är det förekommande namnet ett i Sverige välkänt men för svenskt språkbruk ovanligt efternamn av tyskt ursprung. Den konkreta risken för att ett sådant namn förväxlas med ett annat namn av samma konstruktion är större än om det vore fråga om ett namn där de olika leden är typiskt svenska ord. Denna skillnad innebär enligt Regeringsrättens mening att Berneckow lätt kan förväxlas med Barnekow. Berneckow kan därför inte godkännas som nybildat efternamn.

P.S:s yrkande att Riddarhuset och Barnekowska Släktföreningen skall åläggas att utge ersättning för hans rättegångskostnader i Regeringsrätten kan lagligen inte bifallas.

Regeringsrättens avgörande. Regeringsrätten förklarar, med upphävande av Patentbesvärslagens dom och Patent- och registreringsverkets beslut, att Berneckow inte skall godkännas som efternamn.

Regeringsrätten avslår P.S:s yrkande om ersättning för rättegångskostnader i Regeringsrätten.

II.

I en ansökan hos Patent- och registreringsverket hemställdes om att få anta det nybildade efternamnet Hemilton.

Riddarhuset och Hamiltonska Släktföreningen framställde invändningar och hävdade att det sökta efternamnet var lätt förväxlingsbart med det redan förekommande efternamnet Hamilton.

Patent- och registreringsverket (2000-12-12) biföll ansökningsen och godkände Hemilton som efternamn trots invändningar med följande motivering: Av 13 § första stycket 1 namnlagen följer att som efternamn, vare sig det är nybildat eller ej, får inte godkännas namn som lätt kan förväxlas med ett efternamn som någon annan enligt lag bär eller har rätt att bära. - Patent- och

registreringsverket gör bedömningen att namnet Hemilton inte är förväxlingsbart med namnet Hamilton, vare sig fonetiskt eller visuellt.

Riddarhuset och Hamiltonska Släktföreningen överklagade hos Patentbesvärsrätten och vidhöll att ansökan skulle avslås.

Sökandena bestred ändring av Patent- och registreringsverkets beslut.

Patentbesvärsrätten (2002-01-11, Carlson, Hammar, referent, Bragnum) biföll inte överklagandena och yttrade i namnfrågan: I vårdat dagligt tal kan vokaler a och e i namn - förutom i de fall där de står obetonade framför konsonanten r eller om de står i mellanstavelser - normalt skiljas tillräckligt i uttalet för att förväxling av namnen skall kunna undvikas. Vid dessa förhållanden och med beaktande av att även små stavningsskillnader bidrar till att skilja olika efternamn åt och att utmärka olika släkter, får det sökta namnet Hemilton anses skilja sig tillräckligt från det motanförda Hamilton, där a normalt uttalas med grav accent, för att inte lätt förväxlas med detta namn. Inte heller kan det sökta namnet Hemilton anses ha en sådan språklig form att det är olämpligt som efternamn här i landet. Då hinder mot godkännande av ansökningen således inte föreligger skall överklagandena inte bifallas.

Patentbesvärsrätten förordnade med stöd av 7 kap. 28 § sekretesslagen (1980:100) att sekretess skulle gälla för uppgifterna om parternas namn, det sökta namnet och det av invändarna motanförda namnet. Vidare förordnades med stöd av 14 kap. 5 § och grunderna för 14 kap. 10 § första stycket 1 samma lag att uppgifterna om sökandenas namn inte fick lämnas ut till invändarna samt om begränsningar i invändarnas rätt att utnyttja vissa uppgifter.

Riddarhuset och Hamiltonska Släktföreningen överklagade hos Regeringsrätten.

Riddarhuset vidhöll att Hemilton inte skulle godkännas som nybildat efternamn och anförde bl.a. följande. Syftet att efterlikna släktnamnet Hamilton är uppenbart. Det sökta nya namnet ligger såväl stavnings- som uttalsmässigt så nära namnet Hamilton att förväxlingsrisken är påfallande. Det ligger inte i linje med principerna i namnlagen att, på sätt Patentbesvärsrätten har gjort, tillåta byte till ett namn som så klart utgör snyltning på ett känt släktnamn. I någon mån kan det jämföras med vad som i marknadsföringsrätten kallas renommésnyltning. - Riddarhuset ifrågasatte vidare de förordnanden om sekretess som Patentbesvärsrätten hade meddelat.

Hamiltonska Släktföreningen yrkade att Hemilton inte skulle godkännas som efternamn och att Patentbesvärsrättens sekretessförordnanden skulle undanröjas. Släktföreningen anförde bl.a. följande. Patentbesvärsrättens resonemang om den fonetiska skillnaden mellan namnen Hamilton och Hemilton är illa grundat. Som exempel kan tas Bernadotte - Barnadotte. Även namnet Bernadotte uttalas ofta med grav accent. Trots att man kan höra en tydlig uttalsskillnad skulle det fiktiva namnet Barnadotte ständigt associeras till det historiskt klingande Bernadotte, eftersom strukturen i namnet är ovanlig och vokaler i ett namn mindre särskiljande än konsonantföljden. Patentbesvärsrätten har angett att bokstaven a i Hamilton normalt uttalas med grav accent, något som också rekommenderas av Riddarhuset. Enligt vår erfarenhet är det emellertid minst lika vanligt att bokstaven uttalas med akut accent, vilket ökar namnlikheten med Hemilton. Namnlagens ambition att skydda gamla släktnamn riskerar att allvarligt urvattnas om praxis utvecklas till att namn som är så näraliggande som det sökta namnet och namnet Hamilton godkänns. Det är svårt att förstå varför släktnamn skulle ha ett sämre skydd än kommersiella produktnamn och logotyper.

Prövningstillstånd meddelades.

Motparterna bestred bifall till överklagandena och ansåg att Patentbesvärsrättens dom inte skulle ändras. De anförde bl.a. följande. Namnet

Hemilton skiljer sig tillräckligt från namnet Hamilton för att det skall kunna godkännas. Genom slarvigt uttal, otydlig handstil eller annan avsiktlig eller oavsiktlig förvrängning kan även ett namn med påtagliga olikheter med ett annat namn vid en hastig uppfattning kunna komma att tas för det sistnämnda. Överväganden som skulle omfatta sådana hypotetiska scenarier kan naturligtvis inte innefattas i den rättsliga prövning som nu är för handen. Det kan framhållas att även andra namn skulle kunna förväxlas med namnet Hamilton, med den vida tolkning av begreppet "risk för förväxling" som Riddarhuset och Hamiltonska Släktföreningen tycks förespråka. Det redan befintliga namnet Hemington är ett sådant exempel. Hemilton kan inte heller anses ha sådan språklig form att det är olämpligt som efternamn här i landet.

Regeringsrätten (2003-12-19, Lavin, Nordborg, Eliason, Ersson, Kindlund) yttrade: Skälen för Regeringsrättens avgörande. Enligt 13 § första stycket 1 namnlagen får som efternamn, vare sig det är nybildat eller ej, inte godkännas namn som lätt kan förväxlas med ett efternamn som någon annan enligt lag bär eller har rätt att bära.

Frågan i målet är om efternamnet Hemilton lätt kan förväxlas med det redan förekommande efternamnet Hamilton.

Regeringsrätten gör följande bedömning.

Regeringsrätten har i mål nr 305-2002, som rör frågan om efternamnet Berneckow lätt kan förväxlas med det redan förekommande efternamnet Barnekow, inhämtat yttrande från Språk- och folkminnesinstitutet. Institutet har vid en språklig granskning funnit att namnen inte är förväxlingsbara och därvid bl.a. hänvisat till att vokalerna a och e i betonad stavelse enligt praxis inte ansetts vara förväxlingsbara och som exempel angett att ett namn som Barström inte anses vara lätt förväxlingsbart med Berström.

Ett sådant synsätt skulle medföra att även namnet Hemilton, språkligt sett, inte skulle betraktas som lätt förväxlingsbart med Hamilton. Emellertid bör även andra omständigheter än de rent språkliga kunna beaktas vid en prövning av frågan om förväxlingsrisk. Det kan då konstateras att efternamnet Hamilton tillhör kategorin allmänt kända existerande efternamn. Med hänsyn härtill framstår den konkreta risken för att namnet Hemilton - inte minst visuellt - kan förväxlas med Hamilton vara så uppenbar att namnen är att anse som lätt förväxlingsbara. Hemilton kan således inte godkännas som nybildat efternamn.

Regeringsrättens avgörande. Regeringsrätten förklarar, med upphävande av Patentbesvärslagens dom och Patent- och registreringsverkets beslut, att Hemilton inte kan godkännas som efternamn.

Regeringsrätten fastställer vad Patentbesvärslagen beslutat om sekretess enligt 7 kap. 28 § sekretesslagen för uppgifter om sökandenas namn.

Föredragna 2003-11-26, föredragande Malmgren, målnummer 305-2002 och 730-2002

Sökord: Namn

Litteratur: Namnfrågan (I och II): SOU 1960:5 s. 164-166; prop. 1963:37 s. 92; Höglund, Namnlagen, 2 u. 1998, s. 115-119.
Sekretessfrågan (II): prop. 1988/89:67 s. 23 ff. och 46; Regner m.fl., Sekretesslagen s. 7:112, s. 12:17 ff. och s. 14:39 ff.
